

УДК 340.114

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.22.33>

Дяковський О.С.
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри інформаційного, господарського
та адміністративного права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
докторант кафедри публічного права
Державний податковий університет
<https://orcid.org/0000-0003-3412-9278>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ОБІГУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕЄСТРІВ

Постановка проблеми. Проаналізувавши судочинство в умовах воєнного стану було виявлено проблему котра полягає в тому, що органи судової влади не містять інформації чи мобілізована особа станом на час розгляду справи. Фактично відбувається повідомлення особи за її місцем реєстрації, що станом на сьогоднішній час не є достатнім з урахуванням мобілізації учасника процесу котрий не перебуває за місцем реєстрації та залучений до бойових дій, що зумовлює необхідність у врегулюванні даного питання.

Стан наукового дослідження: Захист даних завжди був та залишається об'єктом підвищеної уваги юристів. Сучасні дослідники приділяють значну увагу проблемним питанням захисту персональних серед них варто відзначити наступних: Бринцев О.В., Городиський І.М., Сухорильський П. та інші. Питання функціонування «Електронного суду» досліджував Політанський В.С. також та інші вчені. Кожен із них зробив значний внесок у вивчення даного питання, але проблема взаємодії органів державної влади та установ із роботою суду потребує подальшого опрацювання.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні на підставі аналізу доктринальних та нормативних джерел теоретико-прикладних засад проблемних питань

цивільного судочинства та обігу персональних даних в умовах функціонування реєстрів. Для досягнення вказаної мети поставлено завдання надання рекомендацій щодо формування та внесення змін до чинного законодавства у сфері цивільного судочинства.

Виклад основного матеріалу. Питання здійснення судочинства завжди залишається необхідним, оскільки покликання будь-якого судового рішення є захист порушеного, оспорюваного або не визнаного права. За наявності судового рішення відбувається зміна майнового стану або набуття чи втрата права. Важливе місце в системі здійснення правосуддя є вчинення дій щодо належного повідомлення сторін про наявність судового провадження та призначеного судового засідання в справі. Слід зазначити, що дане повідомлення про результати розгляду справи здійснюється на всіх стадіях процесу та також під час апеляційного чи касаційного перегляду судових рішень. Зазвичай повідомлення здійснювалося за допомогою судової повістки відправленою органами поштового зв'язку, проте станом на сьогоднішній день функціонує також «Електронний суд».

Положенням про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи було визначено порядок функціону-

вання в судах та органах системи правосуддя окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, зокрема підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд» [7].

Станом на сьогоднішній день учасники справи мають можливість користуватися «Електронним судом» шляхом направлення позовних заяв, апеляційних скарг, клопотань, заяв, приймати участь у відеоконференції та вчинення інших процесуальних дій. За допомогою даного програмного забезпечення також здійснюється повідомлення учасників справи.

Необхідність користування «Електронним судом» зумовлюється поступовою реєстрацією учасниками процесу. З метою пришвидшення даної реєстрації було здійснено прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами» згідно з яким адвокати, нотаріуси, державні та приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, органи державної влади та інші державні органи, органи місцевого самоврядування, інші юридичні особи реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в обов'язковому порядку. Інші особи реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в добровільному порядку [5].

Слід зазначити, що дані зміни стосуються не тільки цивільного судочинства та розповсюджуються на господарське та адміністративне судочинство, тобто можна спостерігати динаміку збільшення реєстрації учасників залежно від виду судового провадження та юрисдикції спору.

Здійснення цивільного судочинства неодноразово ставало об'єктом дослідження. Зокрема Політанський В.С. зазначав про те, що електронний суд це не тільки певна форма використання інформаційно-комунікаційних технологій усіма зацікавленими сторонами судового процесу з метою підвищення його ефективності та якості, але й пряма і повноцінна процедура здійснення та або відправлення правосуддя в електронній формі, починаючи від підготовки справи, її розгляду по суті, судових дебатів і закінчуючи ухваленням вироку й оголошенням рішення в електронній формі [8, с. 37].

В продовження даної точки зору Татулич І.Ю., щодо висвітлення питання місця та ролі «Електронного суду» в цивільному судочинстві зазначав, що «Електронний суд» – це новація, результати якої реально можуть довести та сприяти її законодавчому врегулюванню, щоб уникнути недоцільних витрат часу й коштів під час розгляду та вирішення цивільних справ [11, с. 79].

На думку Котвяковський Ю.О та Ясинок М.М. при дослідженні «Електронного суду» в цивільному процесі зазначено, що очевидно перевагою електронного суду є економія як коштів, так і часу. Використовуючи ресурси електронного суду для подання позовної заяви, позивач не витрачає часу та коштів на дорогу, не переміщується містом, створюючи зайве навантаження на транспортну мережу сучасного мегаполісу. Також відпадає потреба користуватися послугами поштового зв'язку для подання позовних заяв. Особа, яка використовує можливості електронного суду для звернення та вирішення свого спору, несе витрати лише на доступ до Інтернету [3, с. 36].

Про наявність публічних електронних реєстрів зазначає Боровікова В.С. як сукупність правових норм у сфері публічних електронних реєстрів становить організований комплекс, що має ознаки системного правового утворення. Він є об'єктивно сформований в результаті процесу розвитку інформаційних технологій та її правового забезпечення гру-

пою норм права, регулюючих суспільні відносини щодо публічних електронних реєстрів [1, с. 103].

Проаналізувавши позиції науковців та судочинство в умовах воєнного стану було встановлено, що Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» було введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб [6]. Воєнний стан неодноразово продовжувався та триває по теперішній час. Також за період з 2022 року по 2024 рік в органів судової влади спостерігається відсутність технічної можливості в отриманні інформації в автоматичному режимі чи мобілізована особа станом на час розгляду справи. Фактично відбувається повідомлення особи за її місцем реєстрації, що станом на сьогоднішній час не є достатнім з урахуванням мобілізації учасника процесу котрий не перебуває за місцем реєстрації та залучений до бойових дій.

Поряд з цим спостерігається функціонування державного реєстру речових прав на нерухоме майно, єдиного державного реєстру судових рішень, єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, єдиного реєстру боржників, фактично функціонує більше тридцяти видів реєстрів котрі мають різного роду інформацію та персональні дані фізичних осіб. За результатами опрацювання інформації сторони мають можливість надати суду інформацію з даних реєстрів в більшості випадків шляхом ідентифікації особи запитувача інформації та надати дану інформацію в якості доказів по справі.

У зв'язку з цим виникає необхідність в дослідженні найбільш наближеного реєстру у даній сфері котрий стосується збирання інформації щодо призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Правові та організаційні засади створення, функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, регулювання відносини у сфері

державної реєстрації громадян України, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави, та осіб, приписаних до призовних дільниць здійснюється на підставі Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» [4].

Даний нормативно – правовий акт містить 16 статей котрі регулюють: єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів, основні завдання, мову ведення, суб'єктів та отримання відомостей з Реєстру, персональні дані, службові дані, права та обов'язки, гарантії захисту та безпеку даних призовників, військовозобов'язаних та резервістів, створення, формування та форму ведення Реєстру, електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, електронний кабінет центру надання адміністративних послуг, відповідальність, прикінцеві положення.

З вище наведених статей регулювання можна виділити основні сфери регулювання, що стосуються ведення реєстру та його наповнення персональними та службовими даними та додаткові котрі стосуються гарантій, відповідальності у даній сфері.

Відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» в редакції закону від 04.04.2024 року зазначено, що до Реєстру вносяться, обробляються та зберігаються персональні та службові дані призовників, військовозобов'язаних та резервістів [4].

Реєстр має наповнюватися інформацією котра включає масив персональних даних починаючи від прізвища, відомостей про зміну прізвища, дати та місця народження, відомостей про сімейних стан, реєстраційного номеру облікової картки платника податків, відцифрованого образу обличчя особи, наявності права на відстрочку тощо. Поряд з цим

також має відображатися службова інформація щодо виконання військового обов'язку, результатів проходження медичного огляду, відомостей про проходження альтернативної (невійськової) служби та відомостей про участь в бойових діях.

Виходячи з великої кількості інформації котра містить персональні та службові дані виникає необхідність внесення змін до національного законодавства шляхом надання доступу органам судової влади інформації щодо Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів та інших інформаційних систем з метою отримання інформації щодо можливої мобілізації особи чи участь у бойових діях.

Згідно із ч. 1 ст. 251 Цивільного процесуального кодексу України зазначено, що суд зобов'язаний зупинити провадження у справі серед іншого у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції [12].

Проте в даних випадках зупинення провадження відбувається після отримання судом документів в паперовому форматі від сторони провадження про перебування у складі Збройних Сил України та несення військової служби, інколи дані документи є застарілими в часі, тобто видані рік більше ніж півроку по тому чи надані представником сторони в копії без належного завірення або не в читабельній формі, що вказує про те, що в кожному конкретному випадку суду необхідно перевіряти достовірність даної інформації для застосування процесуального реагування у формі зупинення провадження у справі. Тому при можливості отримання інформації з Реєстру суд враховував би дану інформацію при прийнятті судового рішення та вирішував питання можливого зупинення провадження.

Варто зазначити, що норми процесу в більшості випадків не враховують наявність воєнного стану та розраховані на функціонування в мирний час за наявності загальних умов життєдіяльності котрі не складають небезпеку для життя чи здоров'я чи перебування в зоні бойових дій чи несення військової служби в період воєнного стану.

Висновки. В ході дослідження даної теми слід зазначити, що наразі виникає потреба в розширенні програмного забезпечення органів судової влади шляхом надання доступу до реєстрів в тому числі щодо єдиного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Також слід звернути увагу, що діючий стан правового регулювання цивільного судочинства потребує перегляду з точки зору належного повідомлення сторін про наявність судового спору з урахуванням фактору мобілізації та несення військової служби чи прийняття участі в бойових діях позивача, відповідача чи третіх осіб.

Дотримання належного повідомлення сторін спору та доступ до необхідних реєстрів буде свідчити про реалізацію доступу до правосуддя та як фактор впливає на пришвидшення вирішення процесуальних питань дані обставини свідчать про необхідність внесення змін до національного законодавства.

Варто зазначити що з метою рекомендацій та пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства у сфері цивільного судочинства слід викласти ст. 5 Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» в наступній редакції «Держателем Реєстру є Міністерство оборони України (далі - Держатель Реєстру), розпорядниками Реєстру є Генеральний штаб Збройних Сил України, Служба безпеки України, Державна судова адміністрація України, Служба зовнішньої розвідки України та розвідувальний орган Міністерства оборони України (далі - розпорядник Реєстру). Адміністратором Реєстру є Держатель Реєстру».

Анотація

В сучасних умовах розвитку та функціонування електронного документообігу, використання довірчих послуг, роботи реєстрів їх збільшення, розширення функціоналу впливає на накопичення інформації. Збір інформації та персональних даних також відбувається під час здійснення судочинства в тому числі за допомогою програмного забезпечення «Електронний суд».

Запровадження вектору цифровізації зумовлює обмін інформацією між різними органами державної влади, проте в даній сфері виникає необхідність вирішення питання щодо взаємодії реєстрів із роботою та функціонуванням «Електронного суду». У статті обґрунтовується необхідність в удосконаленні правового регулювання цивільного судочинства та обігу персональних даних в умовах цифровізації з точки зору належного повідомлення учасників процесу та необхідності вчинення процесуальних дій щодо зупинення провадження коли сторона справи мобілізована та несе військову службу, або приймає участь у бойових діях. Відсутність належної інформації щодо мобілізації учасника процесу зумовлює затягування розгляду справи та вказує про проблему реалізації процесуальних прав та вчинення процесуальних прав сторони в частині подання відзиву та доказів, вчинення інших процесуальних дій котрі належать стороні спору та необхідні бути виконанні у строки встановлені судом.

У статті розкрито необхідність отримання інформації з реєстрів для здійснення судочинства про стан мобілізації сторін спору в замість наявності класичної процедури подання даної інформації у формі довідки котра має часові проміжки та не завжди є актуальною на момент розгляду справи. Практична цінність статті полягає в тому, що вирішення даної проблеми впливає на якість цивільного судочинства та пришвидшує встановлення юридичних фактів, що впливає на пришвидшення вирішення даного процесуального питання та вирішення спору в цілому.

Перспективою подальших досліджень є вивчення функціонування наданого доступу до реєстрів органів судової влади та аналіз судових рішень прийнятих із застосуванням відповідної інформації з реєстрів даних. Стаття має емпіричний характер і спирається на нормативні акти, що не виключають застосування положень та позицій науковців в даній сфері з метою досягнення розкриття завдань дослідження.

Ключові слова: судочинство, електронний суд, персональні дані, реєстр, речові права, інформація, функціонування реєстру, розпорядник, держатель, суб'єкт, обіг даних, обробка даних, інформаційні технології, нерухоме майно.

Diakovskiy O.S. Problem issues of civil jurisdiction and processing of personal data in the conditions of functioning of registries

In modern conditions of the development and functioning of electronic document circulation, the use of trust services, the operation of registers, their increase, expansion of functionality affects the accumulation of information. The collection of information and personal data also takes place during judicial proceedings, including with the help of the “Electronic Court” software.

The introduction of the digitization vector requires the exchange of information between various state authorities, but in this area there is a need to resolve the issue of the interaction of registers with the work and functioning of the “Electronic Court”. The article substantiates the need to improve the legal regulation of civil proceedings and the circulation of personal data in conditions of digitalization from the point of view of proper notification of the participants in the process and the need to take procedural actions to stop the proceedings when the party to the case is mobilized and carries out military service, or takes part in hostilities. The lack of adequate information regarding the mobilization of the participant in the process leads to a delay in the consideration of the case and points to the problem of the implementation of procedural rights and the implementation of the party's procedural rights in terms of submitting a response and evidence, performing other procedural actions that belong to the party to the dispute and need to be performed within the time limits set by the court.

The article reveals the need to obtain information from the registers for the implementation of legal proceedings on the state of mobilization of the parties to the dispute, instead of the classical procedure of submitting this information in the form of a certificate, which has time intervals and is not always

relevant at the time of the case. The practical value of the article is that the solution of this problem affects the quality of civil proceedings and accelerates the establishment of legal facts, which affects the acceleration of the solution of this procedural issue and the resolution of the dispute as a whole.

The perspective of further research is the study of the functioning of the provided access to the registers of judicial authorities and the analysis of court decisions made with the use of relevant information from data registers. The article is empirical in nature and is based on normative acts that do not exclude the application of provisions and positions of scientists in this field in order to achieve the disclosure of research tasks.

Key words: judiciary, electronic court, personal data, register, property rights, information, functioning of the register, administrator, holder, subject, data circulation, data processing, information technologies, real estate.

Список використаних джерел:

1. Боровікова В. С. Публічні електронні реєстри у системі правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2024. № 1. С. 101 – 107. URL: <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-1-13>
2. Габрелян А. Ю. Вектор розвитку України: дилема вибору. Матеріали конференцій МЦНД, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02>
3. Котвяковський Ю. О., Ясинок М. М. Електронний суд в цивільному судочинстві України. *Приватне та публічне право*, 2023. № 1. С. 36 – 42. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.6>
4. Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів: Закон України від 16.03.2017 р. № 1951-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#Text>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами: Закон України від 29.06.2023 р. № 3200-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3200-20#Text>
6. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
7. Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>
8. Політанський В. С. Особливості впровадження та функціонування електронного суду в Україні. *Право і суспільство*, 2020. № 5. С. 35 – 40. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.5.5/>
9. Стрілецька О. В., Габрелян А. Ю. Реалізація принципу змагальності в ході проведення досудового розслідування. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*, 2024. Випуск 81(1). С. 168 – 179.
10. Стрілецька О. В., Габрелян А. Ю. Реалізація принципу змагальності під час судового розгляду. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2024. Випуск 2. С. 719 – 731.
11. Татулич І. Ю. Місце та роль «Електронного суду» у забезпеченні ефективності цивільного судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2017. Вип. 46 (1). С. 74 – 80.
12. Цивільний процесуальний кодекс від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
13. Kreminskyi O., Omelchuk L., Habrelian A., Matsiuk A., Diakovskiy O. Legal regime of virtual currency in ukraine: current state, problems and prospects of regulation. *Revista Relações Internacionais do Mundo Atual*, 2024. Vol. 1. № 43. P. 21 – 24.